

NIKDY
NEZABUDNEM

Mary Baloghová

Mary Baloghová
**NIKDY
NEZABUDNEM**

MARY BALOGH
Always Remember

By arrangement with Maria Carvainis Agency, Inc.
and P. & R. Permissions and Rights Limited

Translated from the English ALWAYS REMEMBER

Copyright © 2024 by Mary Balogh

All rights reserved

First published in the United States of America by Berkley,
an imprint of Penguin Random House LLC.

Translation © 2026 by Tamara Chovanová

Cover design © 2026 by Juraj Šramko

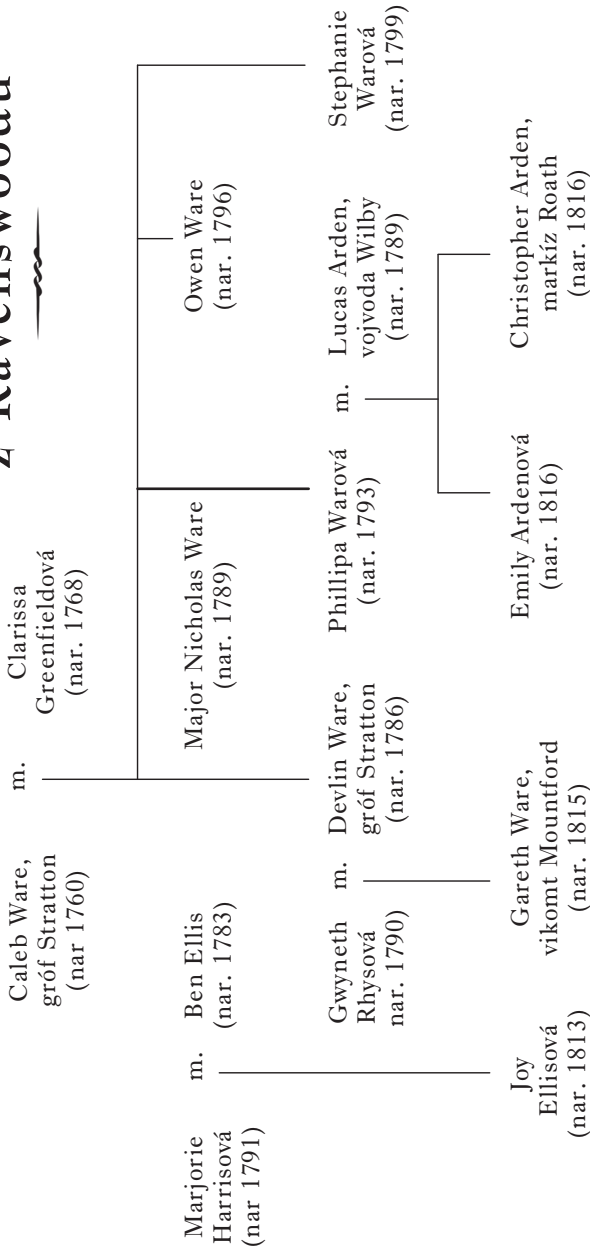
Cover photo © 2026 by Rachael Fraser / Trevillion Images

Slovak edition © 2026 by IKAR, a.s.

*Tento príbeh je fikcia. Všetky mená, postavy, miesta a udalosti sú
výplodom autorkinej fantázie alebo súčasťou vymysleného príbehu.
Akákoľvek podobnosť so skutočnými miestami, udalosťami a žijúcimi
či nežijúcimi osobami je náhodná.*

ISBN 978-80-575-0682-9

Rodina Warovcov z Ravenswoodu

1

LETO V JUŽNOM ANGLICKU sa ukazovalo veľmi príjemné, celé dni svietilo hrejivé slnko, vial mierny vánok a pršalo len do takej miery, aby bola dobrá úroda a zazelenali sa trávniky a pastviny. Pestrofarebné kvety kvitli v živých plotoch, na múroch, okolo jarkov i na lúčkach alebo ich s láskou pestovali v záhradách a na záhonoch.

Samozrejme, Angličania si nemohli naplno užívať také dokonalé leto. Koniec koncov ako dlho môže trvať? Vždy sa našli pesimisti, ktorí hľadeli s prižmúrenými očami na západ, odkiaľ väčšinou prichádzala zmena, a rozvážne kývali hlavami, akoby videli za obzorom niečo, čo nikto iný nevidel, a predpovedali, že za to dokonalé počasie príde trest. Aj optimisti priznávali, že to nemôže trvať večne, a v tom smere museli mať skôr či neskôr pravdu.

Rodina Warovcov z Ravenswoodu v Hampshire, obyvatelia dedinky Boscombe na druhej strane rieky a vidiečania z okolia boli mimoriadne napätí, keď jún prešiel do júla a krásne počasie sa stále nezmenilo. Naozaj bude pekne ešte celý mesiac? Nemohli tomu uveriť. No nežiadali nič viac, len aby dokonalé počasie vydržalo. Neboli nenásytní.

V poslednú júlovú sobotu sa mala konať veľká sláv-

nosť a všetci sa na ňu nesmierne tešili. Pretože od poslednej slávnosti uplynulo dlhých osem rokov. Ravenswoodska letná slávnosť sa pritom kedysi konala každý rok, pre väčšinu ľudí to bol najobľúbenejší deň v roku, dokonca taký obľúbený ako Štedrý večer. Hodovalo sa od skorého popoludnia až do neskorej noci, vyhrávala hudba, ľudia tancovali a zapájali sa do rozličných súťaží a zábav pre všetky vekové skupiny. Počasie im vždy vyšlo, slnko žiarilo, na modrej oblohe ani mráčik, povieval príjemný vánok, a hoci bolo naozaj teplo, horúčava nebola neznesiteľná. Vždy. Mohli ste sa spýtať kohokoľvek, povedal by vám, že tak si to pamätá. Všetci dúfali, že po ôsmich rokoch sa tá šnúra nepokazí. Pokojne sa môže rozpršať v nedeľu po slávnosti, len v sobotu nech vydrží slnko.

Pred ôsmimi rokmi sa slávnosť nečakane skončila uprostred veľkolepého bálu, ktorý bol vždy vyvrcholením dňa. Devlin Ware, vtedy vikomt Mountford, syn a dedič grófa Strattona, obľúbeného pána Ravenswoodu, pristihol otca, ako v letohrádku na kopci neďaleko plesovej sály nevhodne objíma cudziu dámu. No nenechal si to pre seba, aby to vybavil s otcom vo vhodnejšom čase medzi štyrmi očami, ale verejne konfrontoval otca pri otvorených sklenených dverách pri vchode do sály na dohľad svojej rodiny a susedov zo široka-zďaleka.

Keby to niekto označil za šokujúci výjav, boli by to slabé slová.

Pre Warovcov sa teda slávnosť skončila pohromou, čo vyvolalo veľké rozpaky medzi susedmi a vidiečanmi, ktorí ani nemali dôvod, aby sa cítili nepríjemne. Ibaže oni vždy uctievali ravenwoodských Warovcov, zdalo sa im, že je to dokonalá rodina, cnostná a šťastná, priateľská k iným, spôsobná, a jej členovia boli podľa nich

šarmantní poprední predstavitelia komunity. Vždy radi ponúkli svoj dom a rozľahlý park, aby sa tam konali rozličné spoločenské udalosti, počínajúc veľkolepou letnou slávnosťou a veselou oslavou Vianoc až po zábavné hľadanie pokladov na Deň svätého Valentína a neformálne pozvania, keď bol každý vítaný, aby si s nimi vychutnal krásu parku na piknikoch a prechádzkach.

Po tom večeri sa všetko zmenilo. Návštevníčka, ktorú pristihli s grófom, údajne vdova, v dedine nová, zmizla z večera do rána. Devlin odišiel hneď na druhé ráno so starším nevlastným bratom a nikto ho nevidel vyše šesť rokov. Clarissa, grófica Strattonová, vždy srdečná, dokonalá hostiteľka, sa utiahla do svojho domu a ukázala sa na verejnosti iba v nedeľu ráno v kostole. Jej synovia Nicholas a Owen odišli krátko po starších bratoch, jeden vstúpil do prestížneho jazdeckého pluku, druhý nastúpil do internátnej školy. Staršiu dcéru, lady Philippu Warovú, vždy dobre naladenú krásavicu na prahu ženstva, zrazu chytila skl'účenosť, až sa celkom uchýlila do ústrania. Najmladšie dieťa, lady Stephanie Warová, ktorá mala v čase slávnosti iba deväť rokov, sa uzavrela do seba a stretávala sa iba s rodinou a guvernankou, len občas sa zúčastnila na nácviiku cirkevného speváckeho zboru.

Gróf Stratton – príťažlivý, srdečný a vl'údny – ako jediný z celej rodiny sa správal, akoby sa nič nestalo, akoby ho ponížujúco verejne nepristihli ako cudzoložníka. Všetci dobre vedeli, že hoci bol ženatý, každú jar trávil niekoľko mesiacov v Londýne sám, lebo chodil na zasadanie parlamentu, zatiaľ čo jeho manželka a deti zostávali na vidieku. Po tej nešťastnej udalosti na bále sa zopár ľudí priznalo, že taká dohoda sa im nepáčila. Kládli si otázku, či sa skutočne dalo čakať, že gróf za-

chová celibát počas dlhého odlúčenia od manželky, keď bol Londýn plný členov a hlavne členiek smotánky, ktoré túžili po zábave na početných báloch a spoločenských udalostiach počas sezóny.

Po tej katastrofe však gróf nežil dlho. Raz večer odpadol v dedinskom hostinci, kde popíjal pivo a viedol žoviálne rozhovory so susedmi. Podľa tých susedov bol mŕtvy, prv než spadol na dlážku.

Najväčšou zmenou, ktorú spôsobil tá katastrofa na letnej slávnosti, bolo to, že sa prestali konať všetky spoločenské udalosti, ktoré usporadúvali gróf a grófka od začiatku manželstva, a to vyše dvadsať rokov. Grófka bola vždy vzornou hostiteľkou a gróf platil. A zrazu nič. Dni otvorených dverí, ktoré bývali dva-tri razy do týždňa, oficiálne nezrušili, ale aj tak sa skončili. Spočiatku nikto nechcel rodinu rušiť v krušnom období. Nikto sa nechcel dostať do rozpakov, keby niekoho z rodiny stretol a musel by niečo povedať. A po čase sa ľuďom zdalo trápne, aby sa tam vrátili.

A nato gróf zomrel.

Až dva roky od jeho smrti sa vrátil domov Devlin, nový gróf Stratton, ale už to nebol ten tichý, prívetivý, nevýrazný mladý muž, ako si ho pamätali susedia. Vrátil sa domov ako dvadsaťosemročný s jazvou na tvári, tváril sa prísne, ba morózne. Po odchode z domu si kúpil dôstojnícku hodnosť v pešom pluku a šiel do Portugalska bojovať proti Napoleonovi. Jeho starší nevlastný brat – grófov nemanželský syn – ho sprevádzal ako vojenský sluha. Spojenecké vojská sa prebojovali cez Portugalsko, Španielsko a Pyreneje až do Francúzska, kým sa Napoleon Bonaparte nevzdal a po bitke o Toulouse v roku 1814 neabdikoval. Keďže vojny sa skončili, Devlin predal svoju dôstojnícku hodnosť a vrátil sa domov. Ben sa počas tých šiestich rokov oženil aj ovdovel a pri-

viedol si domov dcérku. Nezostal však v Ravenswoode. Kúpil si dom v Penallene, päťdesiat kilometrov odtiaľ, viac ako rok ho renovoval a napokon sa tam usadil aj s dcérkou.

Hoci nový gróf Stratton sa tváril neprístupne a aj sa tak správal, predsa len susedov prekvapil. Na čaji, ktorý jeho mama usporiadala na privítanie, oznámil, že Ravenswood znova otvorila pre verejnosť a budú sa tam konať spoločenské udalosti, a takmer hneď svoj sľub aj splnil a ponúkol plesovú sálu na nadchádzajúcu slávnosť. Dedinčanov to veľmi potešilo, lebo spoločenské miestnosti v hostinci boli malé a vždy sa tam zišlo toľko ľudí, že sa ledva našlo miesto na tanec. Ale toto spoločenské stretnutie malo byť iné. Devlin navrhol, aby ho neplánovala jeho mama, no hostinský s manželkou a s pomocou dedinčanov. Účastníci mali zaplatiť vstupný poplatok, aby hostinskému pokryli náklady, súčasný gróf mal poskytnúť iba miestnosť.

Celkom pekné gesto! Novým organizovaním slávnosti boli všetci nadšení, aj keď s tým bude veľa práce a budú musieť prispieť malou finančnou čiastkou – alebo možno práve preto. Starí ľudia spomínali na časy, keď sa všetci zúčastňovali na usporadúvaní zábav a Warovci z Ravenswoodu sa do príprav zapájali len čiastočne. Usporiadali ich aj po tej pohrome na panstve, ale bolo to akési vlašné, akoby sa báli, že urazia rodinu, keď si ju nebudú všímať a ďalej žiť, akoby Warovci z Ravenswoodu ani neexistovali.

V priebehu tých dvoch rokov od Devlinovho návratu sa spoločenský život rozbehol veselšie. Všetci sa zapájali do kolektívnych aktivít a Ravenswood sa zmenil na srdečné, šťastné miesto, šťastnejšie než predtým. Gróf Stratton sa oženil na Vianoce pár mesiacov po svojom návrate a svadba v dedinskom kostole bola pre všet-

kých radostná udalosť. Pretože nevestou sa stala Gwyneth Rhysová, dcéra sira Ifora a lady Rhysovej z Cartrefu, panstva susediaceho na východe s Ravenswoodom. Sir Ifor bol kostolný organista a dirigent rozličných dedinských zborov a všetci, ktorí jeho a jeho manželku poznali, ich mali veľmi radi.

Lady Philippa Warová ako dvadsaťdvaročná, teda už v pokročilom veku, konečne išla ďalšiu jar s matkou do Londýna, kde debutovala v spoločnosti a zoznámila sa tam s dedičom vojvodstva, za ktorého sa potom vydala. Pred koncom roka Gwyneth, grófka Strattonová, priviedla na svet syna Garetha, vikomta Mountforda. Lady Philippa, už ako vojvodkyňa Wilbyová, začiatkom jari tohto roka porodila dvojičky, dievčatko a chlapca.

Rodina Warovcov sa po temných rokoch po letnej slávnosti pohla ďalej. Znova žili spolu šťastne, otvorení, prístupní susedom i priateľom. V detskej izbe žila nová generácia. A keď sa znova budú konať každoročné letné slávnosti, tá zmena sa zavříši.

Ale všetky udalosti sa nemali konať v Ravenswoode. Niektoré budú prebiehať vo verejnom parku. V skutočnosti sa deň začne pred kostolom, nie na terase pred panským sídlom. Tancovať pri máji sa bude vo verejnom parku, to bolo vhodnejšie miesto než trávnik pred panstvom. A po obvode parku budú stáť rozličné stánky – majitelia stánkov budú lákať dedinčanov, aby sa rozlúčili so svojimi pencami. Iné udalosti – najmä tie, pri ktorých bol potrebný väčší priestor ako detské preteky, súťaže v lukostrelbe, kálaní dreva, pečení, vo vyšívání a v drevorezbe – sa mali konať ako predtým v Ravenswoode. Samozrejme, večerný bál usporiadajú v západnom krídle panstva. Plesová sála bola jediná miestnosť široko-ďaleko, kam sa zmestia všetci účastníci.

Ale všetko záviselo takmer výlučne od počasia.

Rodina Warovcov sa nevedela dočkať obnovenia slávnosti, rovnako aj všetci ostatní. Už plánovali, čo bude mať kto na starosti, hoci slávnosť sa mala konať až o niekoľko týždňov, no teraz venovali čas iným potešeniam.

Owen sa vrátil domov po druhom roku v Oxforde a čakal návštevu – na pár týždňov príde k nemu spolužiak. Nicholas – presnejšie, major Nicholas Ware – dostal pár týždňov voľna, jeho pluk bol teraz súčasťou armády, ktorá okupovala Paríž. Tie týždne mal stráviť v Ravenswoode s rodinou, ktorá ho videla naposledy vlani pred bitkou o Waterloo. Lucas a Philippa, vojvoda a vojvodkyňa Wilbyovci, mali prísť so svojimi malými dvojičkami z Greystone Courtu, sídla vojvodu vo Worcestershire. Ben, ktorý pôvodne poslal odkaz, že strávi leto v Penallene, si to rozmyslel a napokon sa rozhodol prísť s dcérou.

Owenov priateľ vikomt Watley nemal byť jediným hosťom mimo rodiny. Príbuzná nebola ani lady Catherine Emmetová, dlhoročná priateľka Clarissy, grófkы vdovy Strattonovej, hoci od čias, keď sa ako mladé nevesty zoznámili počas londýnskej sezóny, sa nestretávali často, vlani sa znova stretli v Londýne. Neter lady Catherine, lady Jennifer Ardenová, ktorá s ňou žila, sa stala Philippinou blízkou priateľkou, a keď sa Philippa vydala za jej brata, zrazu boli ako jedna veľká rodina – čo staršie dámy veľmi potešilo. Lady Catherine a lady Jennifer prijali pozvanie, aby sa v lete zdržali v Ravenswoode tak dlho, ako len bude možné.

Áké pekné mať doma znova celú rodinu! Ale nebola to ideálna situácia, lebo Lucas a Philippa, rovnako aj lady Catherine a lady Jennifer smútili za starým vojvodom a vojvodkyňou Wilbyovcami, ktorí začiatkom jari

zomreli takmer naraz, len hodinu po sebe po krstinách dvojčiek. Boli to rodičia lady Catherine a starí rodičia Lucasa a Jennifer, takže by nebolo vhodné, aby sa zúčastnili na všetkých udalostiach letnej slávnosti. Ale ako Lucas vysvetlil v liste Devlinovi, pre jeho manželku je dôležité, aby strávila pár týždňov v rodnom dome. Bude rada, keď bude môcť ukázať svoje deti rodine, susedom a priateľom. Obaja si napokon potrebujú vydýchnuť po vyčerpávajúcich mesiacoch, keď si zvykali na svoje nové úlohy. Budú sa tešiť z návštevy, ale vyhnú sa akciám, ktoré sa im nebudú zdať vhodné – nebudú napríklad tancovať na plese.

Lady Catherine odpovedala na Clarissino pozvanie podobne. Vysvetlila, že ona a Jenny si potrebujú trochu zlepšiť náladu a neverí, že jej matka a otec by si želali, aby ich celý rok oplakávali a stránili sa spoločnosti. Koniec koncov človek môže smútiť aj so smiechom a spomínať na pekné chvíle s rodičmi.

A tak si Warovci a dedinčania užívali nezvyčajne príjemné letné počasie a dúfali, že vydrží celý júl a možno aj dlhšie. Samozrejme, iné im nezostávalo, len dúfať, lebo počasiu nikto nemôže rozkazovať.

Všetci pevne dúfali, že tohtoročná slávnosť bude šťastným začiatkom novej tradície a že sa takto stretnú každý rok.

2

BEN ELLIS BOL NA CESTE do Ravenswoodu. Pohodlne sedel s prekríženými ramenami, pozoroval dcérku, ako sa na sedadle oproti nemu hrá s bábikami, a pritom

premýšľal o niečom, čo ho trápilo už niekoľko mesiacov. Nikdy nebol nerozhodný. Keď sa bolo treba rozhodnúť, zvážil všetky možnosti, vybral si najlepšiu a konal, no zrazu akoby sa nevedel rozhybať a trápilo ho to. V hlave akoby mu bzučali včely.

Základná otázka a odpoveď mu nerobili problém. Bol pripravený znova sa oženiť – a čím skôr, tým lepšie! Joy potrebovala matku. Nestačilo, že má otca, ktorý ju zbožňoval. Nestačila ani láskavá opatrovateľka, ktorá je pre ňu celkom ako stará mama. Ben zamestnal nielen opatrovateľku, ale aj slúžky a sluhov, všetci na ňu dozerali a možno ju rozmaznávali aj viac, než bolo treba.

No jeho dcérka potrebuje matku. A bratov a sestry. Čo najskôr. Už mala tri roky.

A on potrebuje manželku – možno by bolo lepšie povedať, že chce manželku. Páčilo sa mu, keď bol ženatý a patrilo iba jednej žene a ona patrila jemu. Mali sa radi, žili spolu, spávali v jednej posteli, pravidelne mali styk – taký život ho uspokojoval a chcel sa k nemu vrátiť. Samozrejme, nikto nenahradí Marjorie, ale ona zomrela a on tu zostal. Navyše mal len tridsaťtri rokov, bol dosť mladý. Susedia ho často pozývali do svojich domov a on občas pozval ich, no nechcel chodiť na spoločenské udalosti sám. Vtedy sa cítil ešte horšie, potreboval partnerku a usadlosť Penallen potrebovala paniu.

Ten dom kúpil od Devlina krátko po ich návrate z vojny. Za otcových čias bol žalostne zanedbaný. Otcovi sa zdal primalý na jeho vkus, schátraný a vlhký, necítil by sa tam dobre. A nebohému grófovi sa navyše nepáčilo, že je veľmi blízko pri mori. Nepáčil sa mu slaný vzduch a pach rybaciny, keď vietor vial tým smerom. Nikdy ho nelákal pohľad na šíre more. Zato

Benovi sa Penallen vždy páčil a sníval o tom, čo by s ním urobil, keby mu patril.

Teraz mu už patril a urobil nevyhnutné úpravy, predovšetkým nahradil hrubé závesy a siete proti komárom, ktoré viseli na predných oknách, ľahšími závesmi, ktoré sa cez deň dali odtiahnuť, takže dom zalialo slnečné svetlo a mal výhľad na trávniky, na chodník na útese, na dedinku na úpätí a na hladinu Lamanšského prielivu. Siete odstránil navždy.

Netrápilo ho, či sa má znova oženiť, ale koho si má vziať.

Možno by čakal, že v takej malej dedinke bude problém nájsť čo len jednu vhodnú ženu, ale v tom nebol problém.

Predstavili mu tri ženy. Tri. No aj keď sa veľmi usiloval, nedokázal si vybrať ani dve. A zúžiť ich počet na jednu bolo takmer nemožné, pomaly ho to doháňalo do šialenstva. Jeden deň sa presvedčil, že sa definitívne rozhodol, a ďalší deň – možno ďalšiu hodinu – rozmýšľal, či by mu lepšie nevyhovovala niektorá z tých druhých dvoch.

Tá nerozhodnosť sa mu samému nepáčila, akoby sám seba považoval za splnený sen niektorej ženy a len čakal, že tie tri sa budú predbiehať, ktorá sa stane pani Ellisovou z Penallenu. V duchu sa až zhrozil. Čo ak jedna z nich alebo aj všetky tri budú pobúrené jeho domýšľavosťou, že o nich vôbec uvažoval?

Koniec koncov bol bastard, ak mal použiť správne slovo. Presnejšie povedané, bastard nebohého grófa Strattona. Pravda, vyrastal v Ravenswoodskom sídle päťdesiat kilometrov odtiaľ s grófovými legitímnymi deťmi, tam ho aj vychovali a teraz bol majiteľom Penallenu. Hoci to nebolo honosné panstvo, bola to veľká rezidencia na kopci, vyčnievala nad dedinou. No pred-

sa len bol nemanželský syn, čo môže odradiť ktorúkoľvek úctyhodnú mladú ženu, keby ju požiadal o ruku. A ak nie ju, tak určite jej rodičov.

Rozhodoval sa na základe tej možnosti. Ktorá z tých troch si nebude všímať poškrvnu na jeho mene a prijme jeho žiadosť? Nemohol to vedieť.

V jeho prvom manželstve to bolo jednoduché. Marjorie bola jeho ženou – nikdy ju nenazval milenkou. Bola jeho ženou viac ako dva roky, a zrazu zistil, že je v šiestom mesiaci tehotenstva. Nepovedala mu to a bol slepý ako netopier a hlúpy ako somár, kým ju jedného dňa nevidel z profilu, keď si to nevšimla, ako sa drží za boky a zakláňa sa dozadu. Hneď v ten deň sa s ňou oženil a nikdy to neoľutoval.

V duchu sa vrátil do prítomnosti. Jeho a Marjorina dcérka hýbala rukami väčšej zo svojich dvoch bábik, aby objala mačku upletenú z vlny – prihovárala sa jej vysokým hláskom. Bolo to trochu čudné, lebo čier-no-bielo-oranžová mačka, ktorú jej vlani uplietla jeho mladšia sestra ako vianočný darček, mala veľké udivené oči.

Po chvíli sa mačka odtiahla z nežného objatia bábiky, hlasno mňaukajúc skackala po sedadle oproti, na chvíľu zastala, pobozkala bábiku na líčko, akoby sa ospravedlňovala, preskočila ponad hlavu menšej bábiky, potom sa uvelebila na sedadle a mľaskavo si obližovala labku. Samozrejme, to mľaskanie vychádzalo z Joiných úst.

„Ty nezbednica!“ hrešila ju hlasom väčšej bábiky. „Lahni si. Ani sa nepohni! Už musíš spať. Dnes nebude rozprávka. Bola si zlá.“

Jeho dcérka začala rozprávať dosť neskoro, hovorila len jednoslovné vety a iba ukazovala prstom. Ben si myslel, že by mala hovoriť viac, no nemusel si robiť oba-

vy, zrazu sa jej z úst valili dlhé vety a zakrátko jej nik nerozumel, iba on.

Vynorila sa zo svojho imaginárneho sveta a pozrela naňho. Často to robievala, hoci od smrti jej matky uplynuli dva roky a bola odkázaná len na otca. Vždy sa potrebovala uistiť, kde je. Usmial sa. No nebola rada, keď do jej iluzórneho sveta vnikli dospelí, a dosť ju podráždilo, keď si zrazu uvedomila, že pestúnka alebo otec ju môžu počuť.

„Už sme tam, papa?“ spýtala sa tenkým hláskom.

„Nie celkom,“ odvetil. Päťdesiat kilometrov nie je veľa, ale dieťaťu sa aj päť kilometrov zdá nekonečne ďaleko. „Prídeme tam akurát na čaj.“

Hlasno zívla, chytila mačku za neprimerane dlhé ucho, zoskočila zo sedadla a vyliezla mu na kolená. Schúlila sa k nemu a on ju objal.

„Povedzte mi rozprávku o maminke,“ poprosila.

Samozrejme, nemohla mať spomienky na svoju matku, tak ako on takmer nemal spomienky na svoju matku, ale zo všetkých síl sa snažil udržať Marjorie pri živote rozprávaním. Povedal jej, ako za Marjorie prišiel dôstojník vyparadený v červenom kabátci s ozdobným zlatým lemovaním, so striebornými výložkami a gombíkmi a chcel, aby mu vydala vypranú bielizeň, a keď mu povedala, že ešte nie je vypraná, vynadal jej. Ale Marjorie mu skočila do reči, šermovala mu pred nosom kefou, a keďže mala rukávy vyhrnuté vyššie lakťov, bolo jej vidieť červené svalnaté ramená.

Držte klapačku, pane, povedala, lebo vám ju vydrhnem tuná týmto mydlom. Keď mi prinesiete svoje veci na pranie, musíte počkať, kým na vás príde rad, aj keby ste boli kráľ Juraj. Povedala som vám, že to bude hotové dnes večer, a mala som na mysli dnes večer. Zdá sa vám, že je večer, keď máte slnko takmer rovno nad hlavou? Ukázala kefou na oblohu,

potom mu ňou znova zašermovala pred nosom. *A už bežte. Heš! Ja mám robotu, aj keď vy ju nemáte. Pane!* Bola to obľúbená Joina rozprávka.

Škoda, že Ben nevedel napodobniť Marjorin cockney-ský prízvuk.

„A odišiel pokorne ako práve narodené jahňa,“ pokračoval Ben. „Všetci naokolo, ktorí ju počuli, jej zatlieskali, mama urobila pukerlík ako princezná s kefou v ruke.“

„*Aj keby ste boli kráľ Juraj!*“ chichotala sa Joy. „*Heš.*“ To boli vždy jej obľúbené slová. Jednou rukou objala mačku, druhou rukou si pritlačila jej ucho na ústa, obrátila tvár na jeho vestu a o chvíľu už spala. Ben pocítil známu bolesť lásky, dcérka bola z jeho mäsa a krvi, narodila sa dvom bastardom, ako jemu aj Marjorie neraz povedali.

Hoci Marjorie si tým nebola istá. Nepoznala svojich rodičov, vyrástla v pochmúrnom prostredí sirotinca v chudobnej londýnskej štvrti. Zhruba šestnásťročná sa vydala za chlapca, ktorého tam spoznala – vlastne nevedela, kedy sa presne narodila a koľko mala rokov. Jej manžel sa zakrátko dal zverbovať a poslali ho na Pyrenejský polostrov ako radového vojaka. Marjorie ho sprevádzala, vyhrala lotériu, ktoré ženy môžu sprevádzať manželov a ktoré musia zostať v Anglicku. A tak s ním išla, stala sa práčkou a časom sa jej cesta skrížila s Benovou cestou. Život bol zvláštny. Šanca, že sa stretnú, bola veľmi malá. Zvyčajne si pral sám, ale raz, keď armáda pochodovala celé dni, odniesol bielizeň najbližšej práčke a spýtal sa jej, či si na to nájde čas.

Nepovažoval sa za vášnivého muža. Marjorie nemiloval, no mal ju veľmi rád. A teraz nemiloval ani jednu z tých troch žien, z ktorých si chcel vybrať druhú man-

želku. Preňho bolo dôležitejšie čosi iné, nie romanca. Vedel ľúbiť z celého srdca. Svoju dcérku bezvýhradne ľúbil. S manželkou jej zámerne dali meno Joy. Radosť. Bolo to ich legitímne dieťa, čo bolo pre dve siroty dôležité. Ale on bol vždy Ben Ellis. Nebol Benjamin ani Benedict. Nemal stredné meno. Nevolať sa Ware. Len Ben Ellis.

Joy bola jeho vlastná dcéra, tak ako Marjorina. Mala jeho meno – tak ako jeho nebohá manželka. Bola to ich najväčšia spoločná radosť.

Keď ho pozvali, aby strávil časť leta v Ravenswoode, najprv odmietol. Už obetoval pár týždňov, keď odcestoval na sever na krstiny Pippiných dvojčiek a zdržal sa dlhšie, než plánoval, lebo zostal na pohreb starého vojvodu a vojvodkyne Wilbyovcov, starých rodičov Pippinho manžela. Keď sa konečne vrátil do Penallenu, sníval o tom, že sa natrvalo usadí vo svojom novom domove, celé leto bude dohliadať na práce na poliach a na farme, zúčastní sa na žatve, nájde si nevestu, požiadajú ju o ruku a usporiada svadbu krátko po žatve alebo možno pred Vianocami.

Ale potom sa ocitol na vázkach – nevedel si vybrať manželku z troch vhodných, rovnocenných kandidátok.

Obrátil hlavu, pozrel cez okno na koči. Videl známe orientačné body, čo mu prezradilo, že zhruba o polhodinu budú v Ravenswoode. Dobré. Možno keď tam prídu, prestane mu bzučať v hlave. Možno keď sa vráti domov, dospeje k správnejmu rozhodnutiu.

Nechcel nič viac, len obyčajnú ženu, hoci to slovo nemyslel ako urážku, práve naopak. Určite nechcel vysokopostavenú ženu, lebo do jej sveta by nikdy nezapadol – tak ako nezapadol do Ravenswoodu, hoci grófká a jeho nevlastní súrodenci sa k nemu vždy sprá-

vali ako k synovi a rovnocennému bratovi. Vedel, že ho majú úprimne radi, tak ako on ich.

Keď mal dvanásť rokov, poslali ho do dobrej školy, tak ako jeho bratov, a dostal tam vynikajúce vzdelanie. Otec ho chcel v osemnástich poslať do Cambridgea, no jeho nevlastných bratov poslal do inej školy, kde väčšina študentov boli synovia aristokracie alebo nižšej šľachty. Devlin si šiel rozšíriť vzdelanie do Oxfordu a teraz tam bol aj Owen. Nicholasovi otec kúpil dôstojnícku hodnosť v jazdeckom pluku – všetci dôstojníci boli synovia z aristokratických britských rodín.

Ben si nehľadal za nevestu výnimočnú krásavicu. Dôležitá bola povaha, oveľa dôležitejšia než výzor. Marjorie bola vysoká, silná žena s okrúhlou tvárou a vlnistými svetlohnedými vlasmi, ktoré si vždy prísne stiahla do uzla. Ruky aj ramená mala silné a červené od dlhých hodín prania v koryte a drhnutia zabláteneho, zakrvaveného oblečenia. Nebola pekná, ale milá, uspokojivá milienka, príjemná spoločníčka, oddaná matka a dobrá žena.

Pani Collinsová bola bezdetná vdova po rybárovi, ktorému sa darilo a zanechal jej malý domec na brehu mora a dosť peňazí, čo jej stačilo na živobytie, no nie až toľko, aby mohla žiť v prepychu. Tichá, napohľad rozumná žena mu každú nedeľu v kostole kývla na pozdrav a často dala Joy cukrík, aby mala čo cmúľať počas kázne.

Slečne Greenovej, jednému z mnohých detí schudobneného džentlmena z Gloucestershiru, ponúkli strechu nad hlavou a miesto spoločníčky jej pratety z matkinej strany, slečny Gibbonsovej, ktorá bývala asi kilometer západne od dediny. Slečna Greenová, nenápadná mladá žena, nebola nudná a nechýbal jej dôvtip. Ben sa ocitol v jej spoločnosti na rozličných cirkevných akciách

a večerných posedeniach v domoch svojich susedov a raz či dva razy sa s ňou aj rozprával.

Slečna Atwellová, najstaršia dcéra miestneho učiteľa, zopárkrát do týždňa pomáhala otcovi s pomalšími žiakmi. Vážna mladá žena mala očividne rada deti a vedela z nich dostať to najlepšie. Na jednom cirkevnom pikniku si posadila Joy na kolená, keď čítala starším deťom na trávniku rozprávku. Len čo prestala čítať, usmiala sa na Bena, opatrne mu podala spiacu dcérku a zažartovala, že asi veľmi zaujímavo číta, keď tak ľahko uspi deti.

Ktorá z tých troch by bola preňho najlepšia? Pani Collinsová? Slečna Greenová? Slečna Atwellová? Ktorá by bola Joy najlepšou matkou? S ktorou by dokázal v pokoji žiť do konca života, aj keby sa obaja dožili osemdesiatky? A s ktorou by sa mu najviac žiadalo vyspať?

Samé otázky. No jasnú odpoveď nenachádzal.

Dopraje si pár týždňov oddychu s rodinou. Joy bola vzrušená, že uvidí bábätká – Devlinovho a Gwynethiného Garetha a Pippinu a Lucasovu Emily a Christophera. A tešila sa, že sa jej budú venovať ujo Owen a teta Stephanie, tých si už predtým veľmi obľúbila.

Ben sklonil hlavu, pobožkal dcérkine jemné, strapaté kučery. Ospalo protestovala, pritisla si na tvár mačičku.

„Už sme tu,“ povedal, keď koč prešiel cez Boscombe a hrkotal po moste cez rieku medzi dedinou a Ravenswoodom. Teraz mierne stúpala po príjazdovej ceste, ktorá sa ťahala pomedzi rozkvitnuté lúky po oboch stranách, na lúkach sa kde-tu pásli ovce, až hore pomedzi čerstvo pokosené trávniky.

Joy zívla, zrazu sa mykla, posadila sa otcovi na kolenách, hneď ožila a chystala sa vyskočiť z koča, len čo zastane. Dvierka sa otvorili a kočiš spustil schodíky.

Dvere do domu nad schodišťom sa otvorili a vyšli z nich Devlin a Gwyneth s prívetivým úsmevom na tvárach. Za nimi stála Stephanie. Potom zbehla po schodoch, rozťahla náručie, Joy zvyškla, nadskakovala Benovi na kolenách a zdvihla mačičku, aby zakývala labkou na tetu.

Na druhý deň prišiel do Ravenswoodu ďalší koč. Ten prichádzal z východu, nie z juhu.

„S Clarissou sme si hneď padli do oka,“ vysvetľovala lady Catherine Emmettová neteri. Na chvíľu sa zamyslela. „Ale bolo to čosi viac. Niekedy niekoho stretneš a okamžite vycítiš, že tá osoba sa stane tvojou blízkou priateľkou, akoby si ju už predtým poznala, hoci to nie je možné. Možno v prechádzajúcom živote. Bolo by príhodné veriť čomusi takému, nie?“

„Prevteľovaniu?“ spýtala sa lady Jennifer Ardenová.

„To je ono,“ teta zdvihla prst s prsteňom, „presne to som cítila, keď sme sa prvý raz stretli s Clarissou počas londýnskej sezóny ako mladé nevesty. A vedela som, že ona cíti to isté. Hovorila som ti, že neuveriteľnou zhodou okolností sme sa vydávali v tú istú hodinu, v ten istý deň, v ten istý rok, len na iných miestach? Po tej sezóne sme sa videli až minulú jar, ale celý čas sme si písali – až do dnešného dňa.“

Áno, Jennifer to už počula niekoľko ráz. Ale keď človek s niekým žije pod jednou strechou, nevyhnutne počuje – aj sám hovorí – niektoré obľúbené príbehy častejšie, nie iba raz. Keď sa tie dve dámy vlni konečne znova stretli v Londýne, Jenny s radosťou pozorovala, ako sa ich priateľstvo rozvilo. Clarissa, grófkva vdova Strattonová, tam prišla, lebo debutovala jej staršia dcéra lady Philippa Warová.

„Presne tak som sa cítila, keď som stretla Pippu,“ vy-

hlásila Jennifer. „Jej dcéru a vašu neter. Možno na tom prevteľovaní niečo bude, teta Kitty. Možno sa prevteľujeme v skupinách a spoznáme sa, keď sa znova stretne-
me v novom živote.“

Obe sa zasmiali na tej čudnej predstave a chvíľu spokojne pozorovali cez okná na koči anglický vidiek.

„Nebol to pre ňu dobrý muž,“ ozvala sa po chvíli lady Catherine. „Mám na mysli grófa, Clarissinho manžela. Bol mimoriadne príťažlivý, šarmantný, spoločenský. Kam sa len pohol, všade sa stal stredobodom pozornosti, všetci ho mali radi a obdivovali ho. Aj Clarissa bola krásna, šarmantná, no vždy akoby bola v jeho tieni. Iné ženy jej otvorene závideli.“

„Všetky okrem vás,“ odvetila Jennifer s úsmevom.

„Mne sa zdalo, že by to malo byť naopak,“ povedala teta. „Jemu mali závidieť iní muži a možno mu ju niektorí aj závideli. Ale on bol radšej, keď zostala v jeho tieni, a to sa mi nepáčilo. My dvaja s tvojím ujom sme sa s nimi priatelili, prv než Clarissa prestala chodiť každý rok do Londýna na spoločenskú sezónu, ale nikdy som nepodľahla jeho šarmu. Od začiatku mi bolo jasné, že až priveľmi letí na ženy. Vždy som mala podozrenie, že je sukničkář. Prepáč, Jenny, že ti to hovorím tak otvorene.“

Neter sa zasmiala. „Pred tromi týždňami som dovŕšila dvadsaťpäť rokov, teta Kitty,“ podotkla. „V mojom veku určite neomdliem, keď počujem také slovo.“

Teta ju potľapkala po ruke. „Spomínam si na list, ktorý som dostala od Clarissy krátko po Devlinovom narodení. V tých prvých dňoch mala byť v siedmom nebi od šťastia a navonok aj bola. Ale dobre som ju poznala a vedela som čítať medzi riadkami. Jej manžel práve priviedol do svojho domu z Londýna trojročné dieťa a vysvetlil, že ten chlapec je jeho syn, splodil ho pred-

tým, než sa zaľúbil do Clarissy a oženil sa s ňou. Manželke povedal, že to dieťa je plod jeho mladíckej indiskrétnej, keď si vyhadzoval z kopýtka ako väčšina mladých mužov, prv než sa usadia. Uistil ju, že sa to stalo len jeden raz, no matka toho chlapca nedávno zomrela a nemal srdce, aby ho poslal do sirotinca. A tak ho priviedol do Ravenswoodu, lebo si bol istý, že jeho veľkorysá, štedrá, milovaná manželka – možno som nejaké to slovo pridala, Jenny – mu odpustí a prijme dieťa bez matky s otvoreným náručím. Samozrejme, Clarissa ho prijala, no z každého jej slova v tom liste sršala hrozná bolesť. Vtedy som mala podozrenie, že nikdy jej nebude verný ani úprimný a ona ho nebude brať na zodpovednosť.“

„A to dieťa? To bol Ben Ellis?“ spýtala sa Jennifer. V skutočnosti to nebola otázka. Počula o tom aj predtým a dva razy sa s Benom Ellisom osobne stretla, najprv vlani v Londýne na Pippinej a Lucovej svadbe a túto jar v Greystone na krstinách Pippiných a Lucových dvojčiek a krátko nato na pohrebe starej mamy a starého otca. Teraz môže mať Ben čosi cez tridsať a je to nemanželský syn nebohého grófa, ktorého jej teta z celého srdca nemala rada. Jennifer si na pána Ellisa dobre nespomínala, no vedela, že sa s ním zopár ráz rozprávala. Zdalo sa jej, že je dosť nevýrazný, ľudia si takého človeka nevšimnú, nezapamätajú si ho. Zrejme na rozdiel od jeho otca. Ale mal šťastie, že ho vychovali v šľachtickej rodine a nevlastná matka aj nevlastní súrodenci ho prijali ako člena rodiny. Koniec koncov priviedli ho na svadbu v dome Ardenovcov a tento rok ho Pippa zrejme pozvala na krstiny. Jennifer dúfala, že jej bol za to vďačný.

Spomínala si, že mal malú dcérku, dievčatko sa narodilo počas vojen kdesi v Portugalsku alebo v Španiel-

sku. Matka mu zomrela pred návratom do Anglicka. Jennifer si vlastne to dieťa pamätala lepšie ako pána Ellisa. Drobné dievčatko s veľkými modrými očami a neposlušnými kučerami! Po svadbe potľapkalo Jennifer po kolene a ukázalo na jej vozík, ktorý musela používať, lebo nemohla chodiť, a spýtalo sa, či sa na ňom môže povoziť. Nieкто – ktosi z Warovcov? Alebo pán Ellis? – Nie, bola to Susan, Jenniferina mladá neter – pozval dievčatko, aby sa šlo hrať do veľkého salóna s ostatnými deťmi. A tak dievčatko odišlo so Susan a zabudlo, že sa chcelo voziť na vozíku.

Ale nie navždy. Túto jar na krstinách potľapkalo Jennifer po kolene a znova sa spýtalo, či sa môže povoziť na jej vozíku. Od svadby uplynulo niekoľko mesiacov a vedela už oveľa lepšie rozprávať. Dokonca povedala *prosím*. Tentoraz ju odvieďla Pippina mladšia sestra Stephanie Warová a ospravedlňujúco sa usmiala na Jennifer. Takže dievčatko – Jennifer si spomenula, že sa volalo Joy Ellisová – sa na jej vozíku nepovozilo. Jennifer premýšľala, či toto leto príde s otcom do Ravenswoodu.

„Clarisse musí stále pripomínať manželove nevery,“ teta už znova hovorila o Benovi Ellisovi. „A vôbec nepochybujem, že ich bolo viac, Jenny. Bola to od neho nehoráznosť. Práve sa im narodil prvý syn, dedič. Neupozornil ju vopred, že privedie svojho druhého syna, nikdy sa nezmienil, že nieкто taký existuje. Vieš si predstaviť, ako sa musela cítiť? Nepredstaviteľné! Čo povieš? Možno dobre... Nie možno... Je to odo mňa bezpochyby nepekné, ale nikdy ma nič tak nepotešilo, ako keď som sa dopyčula, že gróf náhle zomrel. Chudera Clarissa je konečne slobodná, pomyslela som si. Ale Ben Ellis zostal pre rodinu navždy bremenom, aj keď jeho otec už nežije. No zrejme je to odo mňa ne-

spravodlivé. Koniec koncov prečo by mal syn trpieť pre otcove hriechy? Zdá sa mi, že je to celkom príjemný mladý muž.“

Jennifer dúfala, že cesta už dlho nepotrvá. Pravá noha – tá vykrútená – ju hrozne bolela, ale medzi sedadlami nebolo dosť miesta, nemohla si ju vystrieť. Aj chrbát ju trochu bolel, lebo sa nakláňala nabok, keď sa pokúšala položiť pravú nohu na dlážku, čo bolo takmer nemožné. Pravú nohu mala kratšiu, chudšiu a slabšiu, ale nesťažovala sa, nikdy sa neponosovala. Dosť, že trpí ona, prečo by mal s ňou trpieť aj niekto iný?

Cestovali z Amberwellu v Lincolnshire do Ravenswoodu v Hampshire. Pozvala ich nielen Gwyneth Warová, grófká Strattonová, ale aj Clarissa, grófká vdova. Clarissa odvlani túžila pozvať tetu Kitty, samozrejme, tento rok pozvala aj Jennifer. Veď bola Pippina švagriná a neter tety Kitty, ktorá žila s ňou. Jennifer zostala invalidná po dlhej chorobe v detstve, ktorá ju takmer zabila, a teraz bola odkázaná na vozík.

Na tú návštevu sa nesmierne tešila, najmä na svoju neter a synovca, už to nie sú novorodenci, ako si ich pamätala pred pár mesiacov. S tetou sa v Amberwelli v poslednom čase trochu nudili. Keďže držali smútok, museli obmedziť spoločenské aktivity v susedstve, počas sezóny sa nemohli ani vrátiť do Londýna. Obe úprimne smútili, lebo stará mama a starý otec boli tetini rodičia a mala ich veľmi rada. Ťažko sa bránili skľúčivosti, ktorá na ne niekedy doľahla, no usilovali sa to prekonať.

Jennifer spomínala, ako minulý rok strávila s tetou v Londýne niekoľko mesiacov, a teraz bolo ťažké neporovnávať ho s týmto rokom, mala pocit, že je ešte vždy zranená. Vlni krátko cítila šťastie a nádej, no dlho jej to nevydržalo. Jennifer bola vždy skeptická a ostražitá –

koniec koncov ktorý muž môže chcieť alebo ľúbiť nevyraznú ženu, invalidku, už nie v rozpuku mladosti – a usilovala sa nezaľúbiť do ctihodného pána Arnolda Jamiesona, mladého, príťažlivého, pozorného muža s urodzeným pôvodom. Ale pochádzal zo schudobnej rodiny. Pre takého muža Jennifer určite bola príťažlivá len pre veľký majetok. Od prvej chvíle, čo sa s ním zoznámila na bále, kde bola len ako diváčka, si to uvedomovala.

Napriek tomu sa chvíľu tešila z jeho spoločnosti a pozornosti. A musela uznať, že nikdy nepopieral, prečo vyhľadával jej spoločnosť. Ale keď ju požiadal o ruku, odmietla ho. Odvtedy striedavo bola na seba hrdá, že neprijala ponuku, ktorá mohla viesť prinajlepšom k znesiteľnému manželstvu, no zároveň ľutovala, že nevyužila mizivú šancu, ktorá jej mohla priniesť trochu šťastia.

Keď rozmýšľala rozumne, hovorila si, že nemá zlomené srdce. Aké hlúpe slovné spojenie. No niekedy ju srdce predsa len bolelo a veľmi jej nepomáhalo, že keď s tetou celý rok smútili v Amberwelli, tie dlhé dni boli nielen smutné, ale aj nudné. Rozhodla sa, že v nasledujúcich týždňoch sa zbaví sklúčenosti a vráti sa domov veselšia. Celé roky sa usilovala udržať si dobrú náladu. Vlastne takmer celý život. Možno by sa vedela k tomu vrátiť.

Usmievaj sa a svet ti bude úsmev opätovať, povedal jej raz otec, keď bola celkom malá a pomaly sa zotavovala zo záhadnej, bolestnej – aj desivej – choroby. Jeho slová boli pre ňu mantra.

„Keď sme naposledy prepriahali,“ teta sa naklonila k oknu na svojej strane, aby pozrela dopredu, „povedali nám, že už nás čaká len pol druhu hodiny, možno dve hodiny cesty. Určite sme blízko. Isto ťa bolí noha, Jenny.

Nechápem, ako dokážeš byť taká trpezlivá. Nikdy sa ne-sťažuješ.“

„Pomohol by mi záchvat zlosti?“ usmiala sa Jennifer.

„Zrejme nie,“ odvetila teta takisto s úsmevom. „Ja by som sa tvárila, že spím. Alebo by som sa rozplakala, a cítila by si sa ešte horšie.“ Znova pozrela cez okno. „Aha, blížime sa k nejakej dedine. Čo povieš, môže to byť Boscombe? Určite! Držme si palce aj na nohách, Jenny!“

Skutočne to bol Boscombe. Koč prešiel okolo verejného parku, potom pokračoval po kamennom moste cez rieku a napokon zamieril cez otvorenú železnú bránu, stúpал po miernom briežku ku kamennému panskému sídlu s dvoma imponantnými krídlami po bokoch veľkej budovy v strede. Na lúkach porastených pestrofarebnými kvetmi sa pásli ovce, powyše sa rozkladali pekne upravené trávniky.

„Nesmierne sa teším na tieto týždne,“ vzdychla lady Catherine. „Celé roky som Clarisse sľubovala, že ju navštívim, no prišla som až teraz. Ale momentálne netúžim po ničom inom, len po šálke čaju.“

Jennifer netúžila po ničom inom, len vystrieť si nohu.

V sídle zbadali, že sa blížia. Predné dvere sa otvorili, prv než koč zastal pod schodišťom. Najprv vyšli von gróf a grófka – Devlin a Gwyneth –, za nimi Clarissa, grófka vdova, ale Luc s Pippou ich obišli a s rozziarenými tvármi sa náhlili po schodoch.

Luc schytil tetu Kitty, nevšimal si, že kočiš spustil schodíky, napriek jej kriku a námietkam ju tuho zovrel, zatiaľ čo Pippa sa naklonila do koča a chytila Jennifer za ruky.

„Viem, viem,“ hovorila, „mňa si netúžila vidieť. Ani Lucasa. Ale zatiaľ sa musíš uspokojiť s nami. Tie potvoriské dvojičky tvrdo spia v detskej izbe. Ešte sme ich ne-